

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ
ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА ТА ГЕОМОРФОЛОГІЇ**

УДК 91:504(075.8)

Гавриленко О. П.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

**ЗБЛИЖЕННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ**

Ключові слова: геоекологія, екогеографія, геоекосистема, географічне середовище, екогеосистема, оптимізація екогеосистем, екологізація географії

Постановка проблеми. На стику географії та екології формуються нові наукові дисципліни, що супроводжується гострими дискусіями щодо їхніх цілей, завдань і змісту. Зважаючи на сучасну тенденцію екологізації розвитку науки, між ними відбувається свого роду конкуренція за лідерство у створенні фундаменту для розв'язання екологічних проблем. Характерною ознакою є існування прямо протилежних поглядів на змістовну сутність і сприйняття цих дисциплін. Тобто реальне місце географічної науки у міждисциплінарних контактах екології поки не визначено. Це одна складова проблеми, націленої на розроблення екологічного підходу до вивчення природного середовища та вимог до його використання. У дискусії про співвідношення екології та географії слід передусім виходити з того, що географічний погляд на природу як на середовище мешкання живих організмів ширший, ніж екологічний. І це надає географії суттєвих переваг.

Проблемою нині стало «змішування» екології як суспільного руху з екологією як сферою наукових досліджень. Причиною є «розповзання» в екології, подібне тому, яке В. В. Докучаєв спостерігав більше століття тому в географії. По суті, замість єдиної екології виникли численні різні науки – геоекологія, соціальна екологія, урбоекологія, агроєкологія, екологія людини і навіть екологія культури. Це є закономірним результатом екологізації науки, техніки і виробництва. Екологія при цьому служить цільовою настановою чи підходом, сутність якого полягає у виключенні негативного впливу на природне середовище будь-якої антропогенної діяльності. Тому ще однією складовою проблеми стає визначення науки, яка вивчає екологічний стан території з метою оптимізації природного середовища. Ця єдина наука – геоекологія чи

екогеографія? Що є її головною метою, теоретичною і методологічною базою?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання співвідношення екології та географії піднімалися у науковій літературі принаймні ще від часів О. Гумбольдта. Упровадженню екологічного підходу в географічні дослідження і формуванню таких наукових дисциплін, як геоекологія і екогеографія, присвячено багато праць різних авторів. Деякі з них трактують геоекологію як міждисциплінарну науку, що вивчає незворотні процеси і явища у природному середовищі, зумовлені інтенсивним антропогенним впливом [13]. Інші розуміють геоекологію як область географії, що стосується будь-яких аспектів оптимізації взаємодії суспільства з природою [2]. Також її трактують як науковий напрям, що вивчає екосферу у процесі її інтеграції із суспільством [4]. Аналогічна ситуація і у публікаціях щодо визначення об'єкта і змістовної сутності екогеографії [9, 12]. Єдиної думки або певного компромісу поки що не досягнуто.

Постановка завдання. Передусім слід всебічно проаналізувати аргументи різних сторін існуючої дискусії. Нині немає ніяких сумнівів у тому, що загальною тенденцією розвитку різних галузей науки стала їхня екологізація, а здорова конкуренція за лідерство у створенні фундаменту для розв'язання екологічних проблем тільки сприяє прогресивному розвитку науки. Одним із завдань має бути дослідження міждисциплінарних контактів екології та її зв'язків з географічною наукою. Якщо ці зв'язки націлені на географізацію екології, результатом стає наука про комфортність географічного середовища і оптимізацію ландшафту – геоекологія. Але якщо все ж таки йдеться про екологізацію географії у контексті загальної сучасної тенденції всіх

наук, то очевидно, результатом є розділ географічної науки, який вивчає географічне середовище з метою розв'язання екологічних проблем – екогеографія. Тобто будь-яка екологічна проблема неминуче прив'язується до ландшафтної структури території, а об'єктами оптимізації стають екогеосистеми.

Основний матеріал дослідження. Ідея географічної науки, яка вивчає ландшафт як з природничих, так і з гуманітарних позицій, існує принаймні від часів О. Гумбольдта. Основи еколого-ландшафтного підходу до природокористування закладені у працях В.В. Докучаєва ще наприкінці XIX ст., де він проаналізував стан природознавства і дійшов висновку щодо необхідності створення особливої науки про складні й різноманітні взаємодії живої і мертвої природи. Вчений підкреслював, що цю нову науку не слід змішувати ні з існуючими відділами природознавства, ні з географією, яка «розпливається в усі боки» [5, с. 416-417]. Початком цієї науки Докучаєв вважав своє учення про зони природи.

Ці погляди розвинув Карл Тролль, який запропонував термін «*геоекологія*» та ужив його як синонім ландшафтознавства на стику географії і екології. За К. Троллем, геоекологія синтезує «горизонтальний» і «вертикальний» підходи [16]. Під «горизонтальним» підходом він розумів ландшафтну географію, а під «вертикальним» – системну екологію. Отже, геоекологія у розумінні К. Тролля є частиною географічної науки, а саме – екологічним ландшафтознавством.

Процесу зближення географії та екології також сприяли наукові погляди Л.С. Берга, який почав широко застосовувати докучаєвські принципи вивчення природи у ландшафтній географії, а Докучаєва називав «родоначальником учення про географічні ландшафтні зони і разом з тим основоположником сучасної географії» [3, с. 7]. Наприкінці 30-х рр. XX ст. Л.Г. Раменський запровадив поняття «екологія земель» [14], маючи на увазі вивчення природних факторів, що визначають умови землекористування.

У другій половині XX ст. стало очевидно, що ніякі суспільні, адміністративні чи політичні акції не в змозі запобігти екологічній кризі, якщо вони не спиратимуться на обґрунтовану концепцію оптимізації взаємовідносин людини і середовища її мешкання. 1970 р. на V з'їзді Географічного товариства СРСР академік

В.Б. Сочава виступив з доповіддю «Географія і екологія», де звернув увагу на зв'язок географії з екологією людини, підкресливши роль учення про геосистеми у розробці наукових основ оптимізації природного середовища. Зближенню екологічного і географічного підходів багато у чому сприяло практичне розв'язання завдань природокористування. За висловом Д.Л. Арманда (1975), це змусило географію «її одним колесом – ландшафтознавством – наїхати на екологію» [1, с. 201]. Особливо відчутно екологічна спрямованість географічних досліджень проявилася у другій половині 1980-х рр., коли була визнана екологічна парадигма в географії [6, 10]. Подібні тенденції спостерігалися і в американській географічній науці [19].

Географію і екологію зблизив системний підхід, що використовувався для трактування природного середовища як екологами, так і ландшафтознавцями. Вчення про екосистеми А. Тенслі [18] передбачало певний організаційний і функціональний зв'язок компонентів екосистем. Були встановлені тісні контакти між екологією рослинного світу і географією, зокрема, вченням про природні зони. Дослідження структури природного середовища потребувало охоплення не лише його біотичної частини, але й неживих компонентів, тобто виходу на позиції вчення про ландшафти.

Сучасна екологія перетворилася на широке поле міждисциплінарних наукових досліджень з вельми розмитими межами. Ядро цього поля (власне екологія) розробляє екологічний підхід до вивчення природного середовища та вимоги до його використання. У міждисциплінарних контактах екології першорядне значення мають її зв'язки з географічною наукою. Географічний погляд на природу як на середовище мешкання живих організмів ширший, ніж екологічний. Традиційна (класична) екологія біоцентрична: у системі «життя – середовище» екологів цікавлять передусім зв'язки, спрямовані до живого. Взаємозв'язки в абіотичній частині системи, по суті, залишаються поза увагою, як і зворотні зв'язки, спрямовані від живого до неживого.

На відміну від екології, географія завжди наполягала на взаємодії, і це надає їй суттєвих переваг при аналізі екологічних проблем людства. Ця принципова відмінність фіксується у двох

фундаментальних поняттях екології і географії – екосистеми та геосистеми. Модель екосистеми має моноцентричний характер (у центрі – біота, на яку направлені зв'язки від решти компонентів, утворюючих середовище), тоді як модель геосистеми поліцентрична (усі компоненти «рівноправні», і кожен з них поєднаний з іншими прямими й зворотними зв'язками). Отже, модель геосистеми охоплює більше зв'язків, ніж модель екосистеми, а для географа усі взаємозв'язки геосистеми важливі й необхідні [9]. Історично склалося так, що саме географія вивчала середовище мешкання людей, тобто географічне середовище.

У дискусії про співвідношення екології та географії постало питання щодо *географізації екології*, яка проявляється у розвитку міждисциплінарних географо-екологічних (геоекологічних) досліджень. Проте предмет і завдання геоекології визначаються по-різному. Ф.М. Мільков підкреслював, що «геоекологія – наука, яка рівною мірою пов'язує екологію і з

географією, і з геологією, і з геохімією, і з геофізикою. Геоекологія – це наука про комфортність географічного середовища. Іншими словами, геоекологія відповідає на питання: наскільки сприятливі, комфортні умови мешкання і виробничої діяльності людини на даній території. А якщо ні, то чому?» [12, с. 55]. Ф.М. Мільков дійшов висновку про те, що геоекологія є міждисциплінарною наукою про комфортність географічного середовища і оптимізацію ландшафту. Тобто ця комфортність є предметом вивчення геоекології, а способом її досягнення виступає оптимізація ландшафту.

Існуючі нині різні трактування можна поєднати у декілька основних тлумачень геоекології (табл. 1). Найбільш прийнятним з них вбачається інтерпретація геоекології як *комплексної природничої дисципліни, яка використовує географічний та екологічний підходи і досліджує геоекосистеми з метою оптимізації довкілля людини*.

Таблиця 1 – Трактування геоекології різними авторами

Визначення геоекології	Прихильники
Наука про взаємодію біоценозу з абіотичним середовищем у межах гомогенного ландшафтного ареалу.	К. Тролль
Міждисциплінарна наука про комфортність географічного середовища і оптимізацію ландшафту.	Ф.М. Мільков
Наука, що вивчає незворотні процеси та явища у природному середовищі і біосфері, зумовлені інтенсивним антропогенним впливом, а також близькі та віддалені у часі наслідки цих впливів.	В.Г. Морачевський, К.М. Петров
Конструктивна природничо-наука, покликана оптимізувати взаємодію суспільства з природним географічним середовищем.	В.Б. Сочава
Міждисциплінарна природничо-суспільна наука, орієнтована на оптимізацію взаємодії суспільства з його географічним середовищем, яка досліджує геоекосистеми.	Г.О. Бачинський
Область географії, що стосується будь-яких аспектів оптимізації взаємодії суспільства з природою і не має єдиного матеріального об'єкта дослідження.	О.Г. Топчієв
Міждисциплінарний науковий напрям, який вивчає екосферу як взаємопов'язану систему геосфер у процесі її інтеграції із суспільством.	Г.М. Голубєв
Комплекс наук, що вивчають стан географічної оболонки і певною мірою геологічного середовища.	М.О. Ясаманов

Об'єктами дослідження геоекології є геоекосистеми – комплексні матеріальні утворення, в основу виділення яких покладаються природні властивості ландшафтно-сферної Землі, доповнені суспільними характеристиками. Геоекосистемна концепція природного середовища довела, що це середовище є не простим механічним набором різних умов і ресурсів, а організованою цілісністю,

складеною з геоекосистем різних порядків. Тому саме геоекосистеми мають бути об'єктами науково обґрунтованої оптимізації. При розробці проектів оптимізації природного середовища необхідно брати до уваги різні рівні організації геоекосистем, їхню ієрархічність.

У найширшому формулюванні метою міждисциплінарної геоекології є

дослідження взаємозв'язків у геоекосистемах та інтегрування здобутих знань у практику територіального планування і менеджменту. Окремі завдання геоекології охоплюють вужчу проблематику і можуть розглядатися як фахові спеціалізації (геоекологія сільського господарства, геоекологія містобудування, геоекологія регіонального планування, геоекологія лісового менеджменту тощо).

Отже, якщо географізація екології проявляється у розвитку міждисциплінарної науки геоекології, то що має бути результатом екологізації географії? У цій дискусії про співвідношення екології та географії й досі не поставлено крапку. А. Г. Ісаченко справедливо вважає термін «геоекологія» некоректним за змістом, оскільки змістовний акцент опиняється не на географії, а на екології. Здійснювані нині геоекологічні дослідження, у т. ч. антропогенних впливів на ландшафти, повністю належать до компетенції географа. Крім того, на термін «геоекологія» вправі претендувати усі науки про Землю – геологія, геофізика, геохімія. Аналіз розвитку і сучасного стану екологічного напрямку в географії доводить, що правильніше виражати його сутність словосполученням «еколого-географічний» [9].

Оперуючи поняттями «екологія» та «географія», не можна змішувати екологічний підхід і зміст науки екології. На думку А. Г. Ісаченка, «сутність екологічного підходу полягає у тому, що предмети і явища об'єктивної дійсності розглядаються як середовище того чи іншого суб'єкта, тобто сукупність умов, що впливають на саме існування чи розвиток цього суб'єкта» [7, с. 60]. Екологічний підхід може й повинен бути надбанням різних наук. Тому найбільші перспективи розробки принципів і конкретних заходів щодо оптимізації природного середовища має ландшафтознавство, озброєне екологічним підходом. Як висловлювався К. Тролль, географія та екологія, в решті-решт, зіллються у єдину науку – «*ecosciense*» [16]. Це злиття відбувається у межах екогеографії, коли на теоретичній базі ландшафтознавства вирішуються завдання екологічної оптимізації природного середовища.

Еколого-географічні дослідження залишаються за своєю сутністю і за предметом географічними, а за кінцевими

цілями – екологічними. Використовуючи термін «екогеографія», Ф. М. Мільков представляв її розділом сучасної географії та ландшафтознавства, що аналізує екологічний стан території будь-якої розмірності через призму ландшафтних комплексів [11]. Екогеографію також можна визначити як розділ географічної науки, або особливий дослідницький напрям у ній, предметом якого є вивчення географічного середовища з метою розв'язання екологічних проблем людства. Хоча цей напрям і виник на стику географії і екології, все ж таки він сформувався у рамках географії. Еколого-географічні дослідження залишаються географічними за своїм змістом і за предметом, а за кінцевою метою – екологічними.

Головними теоретичними завданнями екогеографії є розробка географічних засад гуманітарної екології і створення її географічного базису, а прикладними – участь у розв'язанні екологічних проблем за допомогою географічних засобів, тобто на основі застосування теоретичних концепцій та дослідницьких методів географічної науки [9]. Концептуальну основу екогеографії становить сучасне ландшафтознавство, на теоретичних принципах якого базуються такі фундаментальні поняття, як середовище мешкання, екологічний потенціал ландшафту, еколого-географічне районування тощо. Предметом екогеографії є природне оточення – як натуральне, так і змінене людиною. Це оточення називають географічним середовищем, і воно є природним оточенням усього людства з усіма змінами, які внесла у нього людська діяльність.

Кожна природна геосистема володіє специфічним екологічним потенціалом, по-різному реагує на антропогенні впливи, відрізняється ступенем стійкості до них, є носієм різноманітної екологічної інформації і територіальною операційною одиницею еколого-географічного аналізу та оцінки. Внаслідок антропогенних впливів утворюються «антропогенні екологічні аномалії», що погіршують якість навколишнього середовища. Тому найпершим завданням екогеографії має бути дослідження сучасного стану ландшафтів як результату антропогенних «нашарувань» на природний екологічний фон.

Екогеографія – наука про екогеосистеми (ЕГС), яка досліджує зв'язки між природними умовами і ресурсами, людськими спільнотами і господарською діяльністю. ЕГС – це комбінації знарядь і засобів праці, пов'язані єдиним технологічним циклом, комплекс з технічних і природних підсистем, що об'єднані людиною в інтересах виконання тих чи інших соціально-економічних функцій. Обов'язковою складовою ЕГС є блок управління, що відповідає за ефективну взаємодію технічних пристроїв і природних елементів. Технічна складова ЕГС, з одного боку, дозволяє суспільству пристосуватися до природного середовища, а з іншого – пристосовувати природу до задоволення потреб суспільства.

Еколого-географічні дослідження мають складатися з трьох базових блоків – теоретичного, аналітичного і прикладного. Теоретична (фундаментальна) частина досліджень передбачає всебічний аналіз антропогенного впливу на ЕГС, їхньої стійкості до цього впливу, модифікацій і динаміки, основних закономірностей, пов'язаних з екологічним потенціалом ландшафту та його антропогенними трансформаціями. Аналітичний блок досліджень містить регіональний еколого-географічний аналіз сучасного стану ЕГС тих чи інших територій. Прикладна (конструктивна) частина передбачає застосування отриманих теоретичних висновків для розв'язання конкретних практичних завдань щодо раціонального використання, охорони, поліпшення (меліорації, рекультиваци) екогеосистем, тобто розробку географічних основ екологічної оптимізації природного середовища.

Оптимізацію будь-якої ЕГС можна здійснити лише шляхом оптимізації її окремих складових і такого їхнього поєднання у межах кожної екогеосистеми, яке б забезпечило збалансований речовинно-енергетичний обмін між територіальною групою людського суспільства і навколишнім середовищем. Оптимізація ЕГС має плануватися з урахуванням закономірностей їхнього метаболізму і головних факторів, що

забезпечують їхню динамічну рівновагу – гомеостаз. Тільки таким чином екогеосистемна концепція забезпечує гармонійне поєднання двох наукових підходів – географічного і екологічного.

Висновки і перспективи дослідження. Тривалий процес зближення екології та географії закономірно призвів до виникнення нових наукових дисциплін, зокрема геоекології та екогеографії. Проте проблема співвідношення екології та географії у цьому зближенні та їхньої конструктивної участі у розв'язанні екологічних проблем з метою оптимізації природного середовища залишається невирішеною. Навіть у розумінні автора терміну К. Тролля геоекологія є частиною географічної науки – екологічним ландшафтознавством. Д. Л. Арманд також був переконаний, що саме географія одним колесом «наїхала» на екологію. А геоекологія однаково пов'язує екологію і з географією, і з геологією, і з геохімією, і з геофізикою, що підкреслював Ф. М. Мільков. Подібна широта зв'язків зумовлює невизначеність щодо змістовної сутності й трактувань геоекології. Тому правий був А. Г. Ісаченко щодо некоректності терміну «геоекологія», коли йдеться про екологізацію географії, а не будь-якої іншої науки про Землю, що вправі претендувати на цю назву. Екологізована географія (екогеографія) – наука про екогеосистеми, яка досліджує зв'язки між природними умовами і ресурсами, людськими спільнотами і господарською діяльністю.

Отже, саме екогеографія має стати комплексною інтегральною наукою-лідером, певною філософією виживання людства. Вивчення усіх складових сучасних еколого-географічних проблем, визначення шляхів виходу з кризових ситуацій потребуватиме від екогеографії залучення знань з багатьох інших наук. Перспективи екогеографії мають бути спрямовані на дослідження процесів формування поточних екологічних ситуацій, а також виявлення ймовірних напрямів їхнього майбутнього розвитку. Тоді екогеографія перетвориться на цикл знань і стане цілком самостійною наукою, фундаментальною і глобальною.

Список літератури

1. Арманд Д. Л. Наука о ландшафте / Д. Л. Арманд. – М.: Мысль, 1975. – 288 с.
2. Бачинский Г. А. Геоэкология как область соприкосновения географии и социозологии / Г. А. Бачинский // Изв. ВГО. – 1989. – Т. 121, вып. 1. – С. 31-39.
3. Берг Л. С. Географические зоны Советского Союза / Л. С. Берг. – М.: Географгиз, 1947. – 397 с.
4. Голубев Г. Н. Основы геоэкологии: учебник / Г. Н. Голубев. – М.: КНОРУС, 2013. – 352 с.
5. Докучаев В. В. Место и роль современного почвоведения в науке и жизни / В. В. Докучаев // Избр. соч. Т. 6. – М.: Гос. изд-во с.-х. лит., 1948. – 480 с.
6. Жекулин В. С. Экологическая парадигма в географии и задачи Географического общества СССР / Жекулин В. С., Лавров С. Б., Хорев Б. С. // Изв. ВГО. – 1987. – Т. 119, вып. 6. – С. 504-511.
7. Исаченко А. Г. Оптимизация природной среды (географический аспект) / А. Г. Исаченко. – М.: Мысль, 1980. – 264 с.
8. Исаченко А. Г. Экологизированная география от Геродота до наших дней / А. Г. Исаченко // Изв. Руск. геогр. общ-ва. – 1994. – Т. 126, вып. 2. – С. 26-34.
9. Исаченко А. Г. Введение в экологическую географию / А. Г. Исаченко. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2003. – 192 с.
10. Лавров С. Б. Геоэкология: Теория и некоторые вопросы практики / С. Б. Лавров // Изв. ВГО. – 1989. – № 2. – С. 119-126.
11. Мильков Ф. Н. Терминологический словарь по физической географии / Мильков Ф. Н., Бережной А. В., Михнов В. Г. – М.: Высшая школа, 1993. – 288 с.
12. Мильков Ф. Н. Геоэкология и экогеография: их содержание и перспективы развития / Ф. Н. Мильков // Изв. РАН. Серия Геогр. – 1997. – № 3. – С. 31-41.
13. Основы геоэкологии / под ред. В. Г. Морачевского. – СПб.: СПб ун-т, 1994. – 352 с.
14. Раменский Л. Г. Введение в комплексное почвенно-геоботаническое исследование земель / Л. Г. Раменский. – М.: Сельхозгиз, 1938. – 620 с.
15. Топчиев А. Г. Геоэкология: Географические основы природопользования / А. Г. Топчиев. – Одесса: Астропринт, 1996. – 392 с.
16. Тролля К. Ландшафтная экология (геоэкология) и биогеоценология. Терминологическое исследование / К. Тролля // Изв. АН СССР. Серия Геогр. – 1972. – №3. – С. 114-120.
17. Ясаманов Н. А. Основы геоэкологии / Н. А. Ясаманов. – М.: Академия, 2003. – 352 с.
18. Tansley A. G. The Use and Abuse of Vegetational Concepts and Terms / A. G. Tansley // Ecology. – 1935. – V. 16, N. 3. – P. 284-307.
19. Forman R. Landscape ecology / R.T.T. Forman, M. Godron. – NY: J. Wiley and Sons, 1986. – 619 p.

Гавриленко О.П. Зближення географії та екології: теоретико-методологічні засади.

Проаналізовано процес зближення географії та екології, що є результатом загальної тенденції екологізації розвитку науки. Обґрунтовано першорядне значення зв'язків екології у її міждисциплінарних контактах з географічною наукою. Наведені аргументи різних сторін дискусії про співвідношення екології та географії і відповідно – коректності застосування термінів «геоекологія» і «екогеографія». Розглянуті різні підходи до визначення змістовної сутності геоекології та екогеографії, а також сучасне сприйняття ідеї «об'єднаної» географії різними дослідниками. Проаналізовано об'єктно-предметну сутність, а також теоретико-методологічні основи геоекології та екогеографії. Розкрито головну мету і базові блоки еколого-географічних досліджень.

Ключові слова: геоекологія, екогеографія, геоекосистема, географічне середовище, екогеосистема, оптимізація екогеосистем, екологізація географії.

Gavrylenko O.P. Geography and ecology convergence: theoretical and methodological principles. The process of geography and ecology convergence, which resulted in general trend of science greening, is analyzed. Paramount significance of ecology connection in its interdisciplinary contacts with geography is grounded. Arguments of the different sides of the discussion about the relationship between ecology and geography and also correct using of the terms «geoecology» and «ecogeography» are shown. Different approaches of various researchers to the definition of Geoecology and Ecogeography essence and modern perception of the «united» Geography ideas are considered. Object and subject, as well as Geoecology and Ecogeography theoretical and methodological foundations are analyzed. The main purpose and basic blocks of eco-geographical research are revealed.

Keywords: geoecology, ecogeography, geo-ecosystem, geographical environment, eco-geosystem, eco-geosystem optimization, ecologization of geography.

Гавриленко Е.П. Сближение географии и экологии: теоретико-методологические основы. Проанализированы процессы сближения географии и экологии как результат общей тенденции экологизации развития науки. Обосновано первостепенное значение связей экологии в ее междисциплинарных контактах с географической наукой. Приведены аргументы разных сторон дискуссии о соотношении экологии и географии и соответственно – корректности употребления терминов «геоэкология» и «экогеография». Рассмотрены разные подходы к определению содержательной сути геоэкологии и экогеографии, а также современное восприятие идеи «объединенной» географии разными исследователями. Проанализирована объектно-предметная сущность, а также теоретико-методологические основы геоэкологии и экогеографии. Раскрыты главная задача и базовые блоки эколого-географических исследований.

Ключевые слова: геоэкология, экогеография, геоекосистема, географическая среда, экогеосистема, оптимизация экогеосистем, экологизация географии.

Надійшла до редколегії 03.09.2015